

СТАЛІЙ РОЗВИТОК

Як зміна клімату впливає на здоров'я та як уберегтися

Понад пів мільйона людей у світі щороку помирають через наслідки сильної спеки. Лихо не оминає навіть розвинені країни – наприклад, у Європі після хвилі тепла щорічно фіксують десятки тисяч смертей. І на жаль, прогнози науковців не надто оптимістичні: через зміну клімату інтенсивність періодів аномальної спеки лише зростатиме, а отже зростатимуть і ризики для нашого здоров'я. Яку загрозу несе зміна клімату, хто найбільш вразливий та як вберегти себе та своїх близьких, розберемося далі.

Як проявляється зміна клімату

Зміна клімату – це довгострокові зміни характеру погодних умов на певній території. Тобто йдеться про тривалі зміни, які помітні на великих проміжках часу. Один сніжний день у квітні ще не є ознакою зміни клімату. А от коли протягом кількох десятиліть узимку кількість сніжних днів меншає – це вже може бути її проявом.

Науковці однозначно погоджуються, що нинішні зміни є безпрецедентно стрімкими та беззаперечно спричинені діяльністю людства. Десятиліття 2015–2024 стало найтеплішим в історії спостережень. А 2024 рік узагалі побив всі рекорди та вперше в історії перетнув поріг потепління в 1,5°C порівняно з доіндустріальним періодом (середина 18 століття). Ця цифра може виглядати незначною, але для клімату така зміна може бути такою ж загрозливою, як підняття температури тіла для людини.

Це означає, що умови життя на планеті змінюються швидше, ніж живі організми встигають навчитися існувати в таких умовах. І люди, на жаль, – не виняток. Наша здатність адаптуватися до нових кліматичних умов хоч і більша, ніж у бджіл чи білих ведмедів, та нам теж доведеться пристосовуватися до нових викликів, що несе кліматична криза.

Як зміна клімату впливає на Україну

Потепління – це лише один із проявів зміни клімату. Ба більше, у деяких регіонах планети це явище може навпаки призвести до похолодання. Та в Україні, як і в усій Європі, температура зростає навіть швидше за середній світовий показник. З початку спостережень наприкінці 19 століття середньорічна температура тут зросла аж на 3°C.

А до спеки додаються й інші ризики. Наприклад, зменшення кількості морозних та сніжних днів в умовах війни можуть видаватися приємними, та водночас завдають шкоди сільському господарству країни через нестачу вологи у ґрунті. Зміна характеру опадів – коли дощі стають рідшими та інтенсивнішими – також шкодить врожаю, і може призводити до підтоплень. Спека також призводить до посух та сприяє інтенсивнішим пожегам у природних екосистемах.

До того ж, різні регіони вразливі по-різному. Наприклад, дослідження Екодії «Вода близько» показало, що через підняття рівня моря до кінця століття може піти під воду до мільйона га земель на півдні України – площа розміром майже з усю Тернопільську область.

В іншому дослідженні виявили, що через зміну клімату знизиться рівень води в частині річок України, а саме річки є джерелом 97% водних ресурсів як для наших домогосподарств, так і для промисловості. Вже зараз в нашій країні водних ресурсів бракує для задоволення всіх наших потреб. До кінця століття майже на третину поменшає води у річкових басейнах Прип'яті, Південного Бугу та Дністра.

Вплив зміни клімату на здоров'я

У 2012–2021 роках глобальна смертність, пов'язана зі

спекою, становила в середньому 546 000 випадків смертей на рік, що на 63,2% більше порівняно з показником 1990–1999 років (335 000). У періоди сильної спеки частішають звернення до лікарень пацієнтів із серцево-судинними і респіраторними захворюваннями. Також зростає кількість теплових ударів, теплового виснаження, судом та зневоднення, яке у свою чергу може нашкодити роботі нирок та навіть сприяти утворенню каменів. Супутнім же наслідком теплового стресу може стати також погіршення психічного стану.

У 2020 та 2024 рр. в Україні фіксувалися періоди аномальної спеки тривалістю 10-15 днів, що супроводжувалися зростанням рівня госпіталізації через серцево-судинні захворювання та загострення хронічних патологій. У посушливі періоди також знижується рівень ґрунтових вод, і відповідно погіршується вода в колодязях та свердловинах. А це у свою чергу створює додаткові ризики для людей, що вживають цю воду – особливо у селах.

Частіші інтенсивні опади, коли за кілька година випадає місячна норма води, перевантажують інфраструктуру міст, і водночас загрожують здоров'ю. Внаслідок катастрофічної зливи в Одесі 30 вересня 2025 року, коли випала двомісячна норма опадів, загинуло до 10 людей. Стихія затопила вулиці, зруйнувала інфраструктуру та пошкодила сотні будинків. Внаслідок таких злив зростає небезпека спалахів гострих кишкових інфекцій.

Найбільш вразливі до потенційної шкоди літні люди, адже з віком здатність організму адаптуватися до екстремальних температур знижується. У групі ризику також люди з хронічними захворюваннями (серцево-судинними, респіраторними, патологією нирок чи ендокринної системи) та немовлята. Крім того,

вплив високих температур під час вагітності підвищує ризик ускладнень пологів. Люди без постійного місця проживання також одні з найвразливіших, адже не мають доступу до безпечного середовища та належної гігієни.

Ознаки та перша допомога при сонячних та теплових ударах

Тривале перебування під прямими сонячними променями або у спекотних приміщеннях може призводити до теплових або сонячних ударів.

Сонячний удар – це патологічний стан. Відбувається порушення роботи головного мозку через тривалий вплив сонячних променів на не вкриту капелюхом голову.

Тепловий удар – це форма гіпертермії, за якої різко підвищується температура тіла. Тепловий удар діагностують, спостерігаючи за симптомами й ознаками у людини після впливу екстремальних температур.

Ознаки теплового та сонячного удару у дорослих:

теплові висипання: скупчення червоних прищиків або маленьких пухирців;
м'язові спазми в руках, ногах або животі;
короткочасна втрата свідомості;
підвищення температури тіла;
нудота;
блювота;
втома;
слабкість;
головний біль;
запаморочення;
відсутність пітливості, гаряча, червона або рум'яна суха шкіра;
швидкий пульс;
утруднене дихання;
галюцинації;
дезорієнтація.
Перша допомога дорослим

Якщо ви спостерігаєте у людини три або більше ознак теплового удару, дійте за алго-

ритмом: «Охолодження – Положення – Контроль».

Негайно викличте екстрену медичну допомогу (103).

Перемістіть постраждалого у безпечне місце: в тінь, прохолодне приміщення або місце з хорошою вентиляцією.

Активне охолодження:
Зніміть або розстебніть зайвий одяг.

Охолоджуйте тіло: змочуйте шкіру прохолодною водою, покладіть вологі компреси на ділянки великих судин (шия, пахви, пахова ділянка).

Використовуйте вентилятор або обмахуйте постраждалого для прискорення випаровування вологи. При температурі повітря вище за 35-37°C використовуйте вентилятор лише за умови постійного зволоження шкіри.

Забезпечте правильне положення.

Якщо людина у свідомості – допоможіть їй сісти або прийняти напівсидяче положення.

Якщо людина без свідомості, але дихає – поверніть її на бік (стабільне бокове положення), щоб запобігти задусі від блювотних мас.

Контроль. Важливо: Не давайте пити воду, якщо людина не у свідомості або має порушення ковтання (ризик аспірації). Якщо при свідомості – давайте воду малими порціями, краще прохолодну або кімнатної температури.

Не використовуйте жарознижувальні препарати (аспірин, парацетамол) при тепловому ударі – вони не ефективні, а іноді й небезпечні при цьому стані.

Постійно слідкуйте за диханням до приїзду лікарів.

Слід пам'ятати, що немовлята, діти чи тварини, яких залишили у авто, мають серйозний ризик отримати тепловий удар. Навіть у помірну погоду температура всередині закритого автомобіля може досягати небезпечних рівнів. Оскільки немовлята мають недосконалі механізми терморегуляції, тепловий удар у них розвивається стрімко.

Ознаки теплового або сонячного удару у немовлят:

дуже гаряча та суха шкіра;
відсутність сечовипускання (сухий підгузок) понад 3 години;
впале тім'ячко;
надмірна млявість, сонливість, відсутність реакції на звертання;
відмова від їжі, блювання;
прискорене дихання та серцебиття;
Перша допомога немовлятам:

Негайно викличте швидку допомогу (103).

Перемістіть дитину в тінь або прохолодне приміщення з рухом повітря (уникайте прямого потоку кондиціонера).

Роздягніть дитину.

Протріть шкіру тканиною, змоченою у воді кімнатної температури (25-30 °C). Важливо: не використовуйте лід чи дуже холодну воду, не протирайте спиртом або оцтом.

Якщо дитина свідомо: при грудному вигодовуванні – прикладайте до грудей кожні 2-5 хв; при штучному – давайте воду або суміш невеликими порціями.

Заборонено давати жарознижувальні ліки.

Контролюйте дихання: якщо немовля знепритомніло, покладіть його на бік.

Як захиститися від спеки: практичні поради

Що робити особисто кожному

У спекотні дні пийте більше води, їжте легку їжу та намагайтеся уникати фізичних навантажень у пікові години сонячної активності. Одягайтеся у світлий, легкий одяг з натуральних тканин, захищайте голову та шкіру від сонця.

Немовлята до року

Дітям до 6 місяців достатньо частішого грудного вигодовування – додаткова вода не потрібна. Після 6 місяців воду вже необхідно давати. Уникайте перегрівання: одягайте малюка в натуральні тканини, регулярно купайте та не виходьте на вулицю у години пікової спеки.

Люди старше 65 років

Пийте до 1,5–2 літрів води на день, якщо лікар не заборонив. Обмежте або повністю виключіть каву та алкоголь. Не виходьте на вулицю у найспекотніший час доби. Якщо ви приймаєте препарати від тиску або діуретики – порадьтеся з лікарем щодо можливого коригування дози в спеку.

Люди з хронічними захворюваннями

Таким пацієнтам потрібен

посилений медичний контроль з урахуванням їхнього конкретного діагнозу:

людям із серцево-судинними захворюваннями – регулярно контролювати артеріальний тиск та уникати температурних стресів;

для хворих на цукровий діабет – забезпечити достатню гідратацію та дотримання умов зберігання інсуліну і витратних матеріалів;

для людей із респіраторними захворюваннями – обмежити перебування надворі за несприятливої якості повітря та забезпечити доступність засобів невідкладної медичної допомоги (інгаляторів).

Що має забезпечити держава

Органи місцевого самоврядування зобов'язана своєчасно попереджати людей про небезпечні погодні явища та стежити за станом здоров'я населення – особливо тих, хто найбільш вразливий до спеки. Системи раннього оповіщення вже довели свою ефективність і є одним із найперших адаптаційних заходів, які потрібно впроваджувати громадам: такі системи попереджають про неминучі екстремальні явища та зменшують кількість постраждалих, мінімізують економічні втрати та захищають критично важливу інфраструктуру під час кліматич-

них небезпек.

Як протидіяти зміні клімату, щоб зупинити погіршення ситуації

Для протидії зміні клімату необхідно зменшувати викиди парникових газів, аби запобігти подальшому погіршенню ситуації (так зване пом'якшення), а також пристосовуватися до змін, які вже відчутні (адаптація). Це взаємопов'язані підходи, неможливі один без одного.

Оскільки основною причиною зміни клімату є спалювання викопного палива (вугілля, нафти і газу) для виробництва енергії та транспорту, то й найвагоміший крок для боротьби із кризою – скорочувати використання такого палива у всіх сферах. Це означає зменшувати споживання на пряму (наприклад, розвивати енергоефективність або розбудовувати громадський транспорт на противагу приватному), а також переходити на джерела енергії, які не потребують палива – сонячну, вітрову енергетику тощо.

Адаптація до зміни клімату відбувається на рівні конкретних систем чи галузей, які страждають від кліматичних змін. Для вибору найефективніших способів адаптуватися, важливо спершу визначити

найвразливіші зони. Наприклад, у місті з інтенсивними зливами можна модернізувати каналізацію та розширити зелені зони, які поглинати надлишкову воду. Так само зелені зони у вигляді дерев, зелених стін та кишенькових парків дозволяють зменшити ефект міського теплового острова та знизити температуру до 3 градусів, порівняно з навколишнім середовищем, що значно полегшить перебування на вулиці.

На жаль, аномальна спека стає для нас новою нормою, і з кожним роком стає інтенсивнішою. Уміння пристосовуватися до такої реальності – лише один із необхідних кроків. Та зміна клімату потребує також і довгострокових рішень держави та громад, аби уникнути погіршення ситуації та зробити країну комфортнішою для життя.

Джерело: Екодія

Повідомлення про намір отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин

Повідомлення про намір отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин

Повне та скорочене найменування суб'єкта господарювання: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТОРГОВО-ЕНЕРГЕТИЧНА КОМПАНІЯ "ЕНЕРГОІНВЕСТ"/ ТОВ "ТОРГОВО-ЕНЕРГЕТИЧНА КОМПАНІЯ "ЕНЕРГОІНВЕСТ". Код за ЄДРПОУ: 31086051. Місцезнаходження суб'єкта господарювання, контактний номер телефону, адреса електронної пошти: м. Київ, Подільський р-н, вул. Ярославська, 58, тел. +38(050)418-82-65, e-mail: oleksandr.rozlach@astarta.ua. Місцезнаходження об'єкта/промислового майданчика: м. Київ, Подільський

р-н, вул. Ярославська, 58. Мета отримання дозволу на викиди: отримання дозволу на викиди для існуючого об'єкта II групи. Відомості про наявність висновку з ОВД: Згідно ст. 3 ЗУ "Про оцінку впливу на довкілля", підприємство не підлягає оцінці впливу на довкілля. Загальний опис об'єкта: Спеціалізація підприємства: Надання в оренду й експлуатацію нерухомого майна. Джерелами викидів є наступне обладнання: Котельня-опалювальні водогрійні газові котли: Buderus Logano SK 755-1850 №1-3 (дж.1-3), Buderus Logano SK 755-1040 №4 (дж.4); підземний паркінг (дж.5-10); ресторація Diners-три електро-плити для приготування їстівних страв (дж.11);

ресторація Сушія-три електро-плити для приготування їстівних страв (дж.12); ресторація IL Molino-три електро-плити для приготування їстівних страв (дж.13), цегляна піч (дров'яна) для випікання піци (дж.14); дизельна електро-станція: AKSA AD 330 №1 (дж.14), ALIMAR JENERATOR ALMDO 710 №2 (дж.15). Відомості щодо видів та обсягів викидів (т/рік): діоксид азоту-1,281; оксид вуглецю-2,126; діоксид сірки-0,0356; речовини у вигляді суспендованих твердих частинок-0,0087; акролеїн-0,016; спирт етиловий-0,004; оцтова кислота-0,004; ацетальдегід-0,001; азоту (I) оксид [N2O]-0,0032; метан-0,0151; НМЛОС-0,033; ртуть та її сполуки-0,0000012;

вуглецю діоксид-805,099. Заходи щодо впровадження найкращих існуючих технологій виробництва: не встановлюються, для об'єкта II групи. Перелік заходів щодо скорочення викидів: не передбачені, оскільки відсутні нормативні перевищення викидів. Дотримання виконання природоохоронних заходів щодо скорочення викидів: не передбачено. Відповідність пропозицій щодо дозволених обсягів викидів законодавству: викиди не перевищують затвердженні граничнодопустимі нормативи, а викиди забруднюючих речовин, які не підлягають регулюванню та за якими не здійснюється державний облік, не перевищують гігієнічних нормативів.

З приводу зауважень та пропозицій звертатись до департаменту захисту довкілля та адаптації до зміни клімату виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) за адресою: м. Київ, вул. Турівська, 28, тел. 366-64-10, e-mail: ecology@kyivcity.gov.ua. Строки подання зауважень та пропозицій: 30 календарних днів з дня публікації.

З питань розміщення телефонуйте: 093-950-75-56

Світ провалив практично всі цілі з охорони природи на 2030 рік — ООН

Високу оцінку отримали лише зусилля з мінімізації впливу клімату на біорізноманіття. Людство не зможе досягнути своєї мети з зупинення втрати природи до 2030 року. Країни не виконують щонайменше 22 із 23 цілей, встановлених у межах Куньмінсько-Монреальської глобальної рамкової угоди з біорізноманіття (GBF), яку ще називають «паризькою угодою про природу». Про це повідомляє медіа Carbon Brief із посиланням на проєкт глобальної доповіді, яку підготувала Конвенція ООН про біологічне різноманіття. Текст уже пройшов експертну оцінку, тож після технічного доопрацювання буде представлений на саміті COP17, що у жовтні має відбутися у Вірменії. Марні обіцянки. Практично всі держави світу у 2022-му в

Монреалі погодилися дотримуватися GBF. Ідеться про 23 цілі, яких треба досягти до 2030 року. Проте навіть у питанні подання національних звітів, які стають основою для глобального, лише 45% країн надали свої дані вчасно. За попередніми оцінками ООН, для жодної з цілей немає позитивної картини. Державам не вистачає амбіцій та практичної реалізації заходів у межах GBF. Практично повний провал. Досягнення кожної цілі оцінюється від 0 до 1. Результати діляться на чотири сегменти від найнижчого червоного за оцінки 0-0,25 до найвищого зеленого за оцінки 0,75-1. Лише одна ціль отримала високий бал. Вона має номер 8 і стосується мінімізації впливу зміни клімату на біорізноманіття, зокрема через

пом'якшення наслідків та адаптації. Країни у своїх національних звітах виправдовувалися, що прогалини обумовлені нестачею фінансових ресурсів, технологічного розвитку чи браком наукової співпраці. «Ці бар'єри можуть призвести до нерівномірних можливостей і спричинити певні технічні й фінансові обмеження для всіх сторін, а особливо для країн, що розвиваються. Цілком імовірно, що ці обмеження є ще нагальнішими для найменш розвинених країн і малих островних держав, що розвиваються», — йдеться у доповіді ООН. Однією з ключових цілей GBF є третя — захист 30% суші та моря Землі для природи. Звіт відзначає певний прогрес в розширенні та управлінні охоронюваними територіями, особливо мор-

ськими та прибережними. Проте цього недостатньо для досягнення всіх аспектів мети. Водночас в ООН відзначають низьку якість моніторингу та звітності щодо виконання заходів. Ще одна ключова ціль — друга. Вона стосується відновлення щонайменше 30% сухопутних і морських територій до 2030 року. В ООН вказують, що зусилля у цьому напрямі розширюються, та виконання поточних зобов'язань вкрай низьке. Для виконання цілі №18, яка стосується обмеження фінансової підтримки для шкідливих галузей та ініціатив, країни досягли певного прогресу в оцінці, складанні інвентаризацій і замовленні досліджень щодо шкідливих субсидій. Але ці дані неповні, а що вважається «шкідливим» і досі не узгоджено. З іншими

цілями, які стосуються боротьби з забрудненням, інвазійними видами, фінансування корисних ініціатив, обміну генетичними ресурсами, також усе не ідеально. В ООН відзначають частковий, але недостатній прогрес. ЕкоПолітика раніше повідомляла, що попри цілі Паризької кліматичної угоди глобальне потепління лише прискорилося.

Джерело:
© Ecopolitic.com.ua

Україна може стати найбільшим виробником біометану у Європі — МЕА

Виробники мають ресурси, щоб виробляти до 11,6 млрд м3 біогазу щороку. Доволі молода біометанова галузь в Україні вже виробляє мільйони кубометрів газу щороку та почала його експорт до ЄС. Держава має амбітні плани на цей сегмент, а на ринках ЄС за це біологічне паливо готові платити високу ціну. Однак є кілька бар'єрів, які досі заважають галузі розкритися на повну. Розвитку українського сегменту біометану Міжнародне енергетичне агентство (МЕА) присвятило цілий аналітичний матеріал, пишуть у Біоенергетичній асоціації України (UABIO). Потенціальне лідерство Україна за обсягами доступної сировини для виробництва біометану є європейським лідером. Галузь має можливість використовувати органіку з 33 млн га сільськогосподарських угідь — від агровідходів і побічних продуктів сільського господарства до органічної фракції побутових відходів. У МЕА оцінюють, що це може забезпечити виробництво 11,6 млрд м3 біометану щорічно. Джерело: МЕА. Переклад: UABIO. Другим чинником потенційного успіху є розгалужена газова інфраструктура. На західних кордо-

нах Україна має комунікації з Словаччиною, Польщею, Угорщиною і Румунією через Молдову. Окрім цього, підземні сховища України здатні накопичувати до 31 млрд м3 газу. Географічно вони також розташовані ближче до заходу, поза зоною ведення бойових дій. Успіхи галузі. Експерти за старт формування біометанового сектору України беруть 2015 рік. З того часу він уже має відчутний прогрес і знакові досягнення. Станом на 2025 рік в Україні діяло 85 біогазових установок. Їхня сукупна електрична потужність становила 140 МВт. Частка станцій із виробництва полігонного газу — 33 МВт. Потенційно всі наявні установки дають змогу виготовляти 260-300 млн м3 біогазу на рік. Нині він переважно використовується для генерації тепла й електричної енергії. Разом із виробництвом поступово формується й ринок. До національної мережі український біометан уперше потрапив 2023 року. У лютому 2025-го українські виробники вперше експортували біометан у Європейський Союз. Вже восени минулого року відбулося перше постачання скрапленого газу (bio-LNG) до ЄС, а саме до Німеччи-

ни. Для цього використали автотранспорт. Навесні 2026 року в Україні працювало сім заводів із виробництва біометану. Сумарна встановлена потужність — 111 млн м3 на рік. За даними МЕА, впродовж цього року у країні мають ввести в експлуатацію ще п'ять заводів, здатних генерувати 20 млн м3 щороку. Джерело: МЕА. Переклад: UABIO. Від стійкості до міжнародної торгівлі Біометан має кілька важливих функцій для української держави. Серед них: зниження залежності від імпорту й підтримка енергетичної стійкості. Ворог тимчасово вивів із ладу 60% видобутку газу, проте біометанова галузь більш децентралізована, тому й менш вразлива. скорочення викидів парникових газів, зокрема у важкій промисловості та транспорті. Зі свого боку, це дає змогу виробникам пристосовуватися до вимог ЄС, зокрема щодо механізму вуглецевого коригування імпорту (СВАМ). підтримка місцевої економіки — від створення нових робочих місць до розвитку машинобудування, адже близько половини обладнання біометанових заводів виготовлене в Україні. Європейські перспективи. Євросоюз у

межах плану REPowerEU планує збільшити виробництво біометану до 35 млрд м3 до 2030 року. Однак МЕА прогнозує, що Європі навряд вдасться подолати позначку у 26 млрд м3. Тож тут на арену виходять зовнішні постачальники, яким у ЄС готові пропонувати доволі високу ціну за продукцію. За собівартості близько €650 за 1 тис. м3 біометану для українських виробників ціна у €800-900 вже є рентабельною. Однак на деяких ринках вона ще вища — до €1000 за 1 тис. м3. Що заважає Україні? Держава у квітні 2026 року встановила національну ціль — виготовляти щороку щонайменше 1 млрд м3 біометану вже до 2030 р. зі зростанням до 2,1 млрд м3 до 2035-го. Водночас НПЕК має показники з використання до 2030-го вже щонайменше додаткових 2 млрд м³ еквіваленту біогазу. Джерело: МЕА. Переклад: UABIO. Проте цим амбіціям заважає низка чинників: складна конкуренція із сегментом природного газу, який субсидує держава; оподаткування біометану на рівні викопного палива; інфраструктурні й технічні обмеження; необхідність модернізації газових мереж; воєнні

ризики. На думку експертів МЕА, Україна вже зробила важливі кроки для підтримки галузі. Проте наразі не вистачає стабільності та прозорості у нормативній базі, міжвідомчої координації для реалізації біометанового плану, цільової фінансової підтримки, зниження інвестиційних ризиків і сприяння інтеграції газової інфраструктури з європейською. ЕкоПолітика раніше повідомляла, що біометан в Україні має потенціал повністю замінити природний газ. Щоправда, для цього потрібні інвестиції щонайменше у €40 млрд. Цього року у Німеччині заявили про наміри імпортувати український біометан для потреб теплопостачання. Про ухвалення Програми розвитку виробництва біометану до 2035 року читайте в окремому матеріалі.

Джерело:
© Ecopolitic.com.ua

З питань розміщення телефонуйте: 093-950-75-56

Впровадження РВВ може дати Україні 16 млрд грн на переробку відходів щороку — експерт

Приватні інвестиції в галузь також створять до 80 тис. робочих місць і виведуть з тіні мільярди податків Управління відходами пакування в Україні й досі покладено на громади та населення, хоча в ЄС десятиліттями за це фінансово відповідає виробник. Механізм розширеної відповідальності виробника (РВВ) здатний дати Україні додаткові ресурси на переробку та навіть збільшити ВВП держави. Однак документ наразі завис у профільному міністерстві. Про це у своїй колонці для видання «Дзеркало тижня» розповів експерт із поводження з відходами в Українському інституті майбутнього Олександр Лимар. Докорінно інша модель У фундаменті РВВ лежить принцип «забруднювач платить». Точніше, в цьому разі йдеться про виробників та імпортерів товарів у пакуванні. Саме на них покладено фінансовий тягар зі збору відходів, сортування та переробки, адже саме вони вводять їх у обіг. В Україні ж досі за це платять місцеві бюджети та люди, які сплачують за послуги з управління побутовими відхо-

дами. Від населення це сягає близько 10-12 млрд грн щороку. За даними експерта, на ринок щороку потрапляє понад 2,5 млн тонн пакування. Після використання основного продукту всі ці обгортки, коробки та ємності стають сміттям. Якби РВВ запрацювала на повну, виробники б мали платити за управління таким масивом відходів до 16 млрд грн щорічно. «Впровадження РВВ дасть можливість залучити в систему управління відходами додатковий фінансовий ресурс, який перевищуватиме нинішні платежі громадян за вивезення побутових відходів. Він буде спрямований на розвиток інфраструктури роздільного збирання, сортування та перероблення відходів, а не покриватиметься коштом місцевих бюджетів або додаткового навантаження на платників податків», — додав Олександр Лимар. Приватні інвестиції без шкоди для бюджету Ефективна система управління відходами потребує додаткової інфраструктури та переробних потужностей. Все це — величезні інвестиції, які за впровадження РВВ можна

отримати з приватних джерел без шкоди для бюджету. Експерт оцінює, що Україна потребує будівництва понад 400 сортувальних станцій, встановлення понад 110 тис. контейнерів для роздільного збору відходів, спеціалізованого транспорту, а також розвитку переробки й цифрового обліку. Все це вимагає вкладень на рівні €1,5-2,5 млрд. Вплив на рівні ВВП Управління відходами пакування — це не лише про екологічність і європейські стандарти. За нормально функціонування РВВ може дати відчутний економічний ефект. Олександр Лимар наводить розрахунки, які прогнозують додатковий приріст ВВП у межах 0,8-1,5%, зростання внутрішнього валового продукту на \$2,5-5 млрд, а також створення до 80 тис. робочих місць. «Фактично РВВ створює новий сектор циркулярної економіки, який працює всередині країни та генерує додану вартість. Цей ефект формується завдяки створенню нових підприємств, розвитку переробної промисловості, виробництву продукції з вторинної сировини, розширенню

логістичної інфраструктури й залученню інвестицій у регіони», — пояснив експерт. Водночас РВВ здатна вивести з тіні безліч процесів, які зараз відбуваються без обліку та фактично нелегально. Детінізація лише 5% ринку додасть до офіційного товарообігу близько 80 млрд грн, а фіскальні платежі зростуть приблизно на 35 млрд грн щорічно. Чому РВВ в Україні досі не працює Окрім очевидного економічного й екологічного ефекту, РВВ є частиною зобов'язань України у межах процесу євроінтеграції. Однак впровадження цієї системи, на думку спеціаліста, саботується вже понад 25 років. Він стверджує, що реалізація РВВ застрягла на рівні Міністерства економіки та докинула й екологічного комітету Верховної Ради. «Поки чиновники продовжують дискутувати, Україна щороку втрачає мільярди гривень потенційних інвестицій, десятки тисяч майбутніх робочих місць і можливість створити сучасну переробну промисловість. Водночас мільйони тонн цінних відходів продовжують захоронюватися на полігонах

або працювати на економіки інших держав», — розповів Лимар. ЕкоПолітика повідомляла, що робочу версію законопроєкту «Про пакування та відходи пакування» презентували ще у лютому 2026 року. До 23 березня Комітет з питань екополітики збирав пропозиції та зауваження. Зі стислим оглядом документа можна ознайомитися за посиланням. Ще у листопаді 2025-го стартував пілотний проєкт із впровадження РВВ. Для цього Міністерство економіки та докинула підписало меморандуми про співпрацю з Асоціацією «РЕКОПАК» та Українською пакувально-екологічною коаліцією (УКРПЕК)

Джерело:
© Ecopolitic.com.ua

У ЄС за рік сплатили майже €372 млрд екологічних податків — Євростат

Найбільше суми екоподатків зросли у Румунії, Литві та Польщі Упродовж 2024-го надходження від різних видів екоподатків у Євросоюзі сягнули позначки у €371,9 млрд. Для порівняння, у попередньому, 2023 році, ця сума становила €350,4 млрд, тобто надходження від забруднювачів зросли на €21,4 млрд — 6,1%. Про це свідчать дані Євростату. Порівняння з ВВП По-

при зростання абсолютних показників, відносно ВВП екоподаткові платежі становили меншу частину. Якщо у 2014 році це було 2,5% від ВВП, то у 2024 році — 2,1%. Частка екоподатків у державних доходах також упала — з 6,1% до 5,1%. Структура екоплатежів Найбільшу вагу серед екоподатків мали енергетичні — 2024-го вони становили €287 млрд, тоді як у 2023-му — €269,3 млрд.

Транспортні податки посіли другу сходинку. Вони також зросли у річному вимірі — з €64 млрд до €67 млрд. Джерело: Євростат Динаміка серед країн У 22 країнах ЄС надходження екологічних податків зростали. Серед країн із найбільшим зростанням: Румунія — +21,7%; Литва — +13,9%; Польща — +12,7%. Лише у 5 країнах цей тип фіскальних платежів дав менше наповне-

ння бюджету, ніж у попередньому році. Це Швеція з падінням у 17,7%, Словаччина (-6,1%), Фінляндія (-3,8%), Греція (-3,7%) та Болгарія (-2,3%). Джерело: Євростат В Україні за 2025 рік підприємства-забруднювачі заплатили 5,6 млрд грн екологічного податку. Чи було раціональним використання цих коштів, ЕкоПолітика аналізувала у власному дослідженні «Екологіч-

ний податок: фактичне використання в областях України».

Джерело: © Ecopolitic.com.ua